

rolnickému účetnictví či otázce přerozdělování jakožto boje proti enviromentálním a biologickým nebezpečím. Středeční program byl uzavřen devátou sekcí s panely představujícími posluchačům například nové teoretické přístupy k výzkumu práce ve venkovské domácnosti, venkovské politice a společnosti či dějinám zahradnictví. Z pohledu české historiografie zaujme panel věnovaný konceptu Integrated peasant economy (IPE) zaměřenému na nezemědělské výdělečné aktivity rolníků. Po úspěšných výzkumech v západní Evropě se pozornost organizátorů panelu zaměřila na středo a východoevropský prostor. Zazněly tak příspěvky založené na výzkumech raně novověkých Čech a Polska, středověkého Srbska a socialistického Slovinska.

Závěrečný jednací den otevřela desátá sekce s panely věnovanými vzdělávání dětí v oblasti zemědělství od poloviny 18. do 20. století, pracovnímu zvířectvu jakožto skrytému modernizačnímu prvku zemědělství či dopadům velké hospodářské krize na venkovský svět. Předposlední sekce byla z hlediska tematického zaměření příspěvků velmi různorodá. Uvést lze panely věnované zabezpečení dostatku potravin v novověku a moderní době, globálním patogenům ohrožujícím úrodu, otázce zemědělské modernizace ve třicátých až šedesátých letech 20. století, reprezentace venkova či konfliktům o vlastnictví půdy ve španělské a portugalské koloniální říši. Poslední, dvanáctá sekce obsahovala převážně závěrečné části těch panelů, které byly rozděleny do více sekcí. Zajímavou srovnávací perspektivu Japonska, Švédska v 19. a 20. století a Čech v 19. století nabídl druhý díl panelu věnovaného politice, reprezentaci a proměnám elit venkovské společnosti.

Konference měla bohatý doprovodný program včetně zajímavých exkurzí.

Václav Černý – Josef Grulich

Letní škola PopFam 2022 v La Rochelle

Ve dnech 24. až 29. dubna 2022 proběhla v La Rochelle několikrát odložená týdenní „škola“ historické demografie nazvaná École thématique PopFam2022 (Population, Famille, Parenté : sources et méthodes). Akci organizovala francouzská Société de Démographie Historique, na jejím odborném i praktickém zajištění pracovaly přední osobnosti francouzské historiografie jako Cyril Grange, Isabelle Robin, Vincent Gourdon či Michel Oris.

Ústřední myšlenkou celého podniku, jehož obdoba se konala naposledy před několika desetiletími, bylo propojení badatelů na poli historické demografie, dějin rodiny, sociologie a antropologie, a také rozšíření povědomí o historické demografii jako o samostatné vědecké disciplíně. Přestože zejména z českého pohledu může být Francie vnímána a oceňována jako historickodemografická velmoc, i zde ve všeobecném diskurzu přetrvává představa dějin obyvatelstva a rodiny jako jakési „pomocné vědy“, která je například ve výuce poměrně podhodnocována. Cílem

tedy bylo rozšíření tematických a metodologických horizontů a propagace oboru mezi (vysokoškolskými) učiteli, akademickými pracovníky i nejmladší generací výzkumníků. Přizvána byla asi třicítka badatelů nejrůznějšího zaměření a rozdílného služebního stáří z různých koutů Evropy i zámoří. Přátelskou a inspirativní atmosféru dotvářelo takřka táborové pojetí akce se společnými jídly a přestávkami, které dávaly dostatek prostoru pro diskuze a individuální rozhovory.

Pětidenní odborný program byl rozdělen na tematické bloky, kdy na přednášku navazoval praktický seminář. Úvodní lekci zaměřenou na dějiny oboru a jeho vývojové linie vedl Michel Oris, jehož přednáška i seminář se zaměřily především na porovnání badatelských přístupů, které se v historickodemografickém bádání objevily či aktuálně objevují. Navázala Sandra Brée představením obvykle užívané pramenné základny, a především aktuálních (francouzských) digitalizačních projektů a online nástrojů pro vyhodnocování starších zdrojů poznání.

Další den byl věnován migracím. Především na migrační teorie a jejich uplatnění v historiografii se soustředila Marie Pierre Arrizabalaga, která svou přednášku završila shrnutím vlastních zkušeností s výzkumem francouzské imigrace v USA. Jean-François Mignot se následně věnoval mezinárodním pramenům pro výzkum populace, tedy takovým zdrojům poznání, jako například sčítání lidu, jež jsou v různých zemích víceméně podobné a lze je komparativně využívat. Jeho referát se zaměřil především na představení nejrůznějších databází využitelných pro studium populačního vývoje, ale také ke zkoumání řady ukazatelů hospodářského a sociálního charakteru.

Výhradně na písemnosti církevní provenience se zaměřil blok vedený Vincentem Gourdonem a Michaëlem Gasperonim, kteří prošli strukturu evidenčních pramenů církevní provenience ve Francii, systém jejich ukládání a především možnosti jejich využití. Poukázali zejména na rozdíly v státní evidenci obyvatelstva a záznamy o věřících, jež si vedly jednotlivé církve, ať už šlo o katolickou většinu či židovskou minoritu. Podtrhli množství „nedemografických“ informací, které tyto prameny obsahují a které historici dosud využívali jen minimálně. Vyzdvihli hlavně možnost sledování struktury a průběhu udělování svátostí, tedy náboženské a rituální roviny aktů provádějících klíčové okamžiky lidského života.

Julie Doyon a Jean-François Chauvard se soustředili na notářské a soudní archivy a možnosti, které pro výzkum rodiny a příbuzenství poskytují trestněprávní prameny. Věnovali se zejména kritice těchto písemností a jejich interpretování, tedy především textové a kontextuální analýze.

Spíše praktického zaměření bylo exposé Isabelle Séguy a Nicolase Todda, které se věnovalo kartografickým nástrojům v historickém zkoumání. Nejvíce pozornosti se dostalo otázky geografického modelování za využití speciálních mapových programů, s jejichž pomocí lze nejen propisovat archivní mapy do současných, ale také zohlednit staré administrativní hranice a dobovou infrastrukturu při sledování různých demografických, sociálních a hospodářských jevů.

Prozatím bohužel není jasné, zda a kdy se bude podobná akce opakovat a bude-li dostupná i pro české badatele a studenty. V době odevzdání příspěvku do tisku se o zorganizování podobné „letní školy historické demografie“ pokouší italská SIdES, ovšem pouze v on-line podobě. Pilotní ročník francouzské PopFam 2022 však byl v každém případě mimořádně inspirativní a přínosnou příležitostí.

Markéta Skořepová